

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Сумська філія
Кафедра соціально-економічних дисциплін**

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Біржова діяльність»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

081 Право (право)

за темою — **«УЧАСНИКИ БІРЖОВИХ ОПЕРАЦІЙ»**

Суми 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 29.08.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціально-економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 2

Розробник:

Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат економічних наук Петровська С.А.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат наук з державного управління, доцент Дементов В.О.
2. Доцент кафедри маркетингу ННІ бізнесу, економіки та менеджменту
Сумського державного університету, доктор економічних наук, професор
Пімоненко Т.В.

План лекції

1. Засновники та члени біржі. Їх права й обов'язки.
2. Учасники біржових сесій.
3. Біржові посередники. Сутність і види брокерської діяльності.

Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті

Нормативна література

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 року № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 року № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>.
4. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 року № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.
5. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006 року № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
6. Про товарні біржі : Закон України від 10.12.1991 року № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
7. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 року № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Основна

1. Дикань В.Л. Біржова діяльність: підручник / В.Л. Дикань, І.Л. Назаренко, Ю.А. Плугіна. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 283 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/2404>.
2. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. О.В. Димченко; [О.В. Димченко, О.Д. Панова, В.В. Коненко та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. 432 с.
3. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за ред. д.е.н, проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. Суми : Університетська книга, 2018. 572 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream->

download/123456789/80114/1/Sotnik_torgivlja.pdf.

4. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. К.: ЦП Компрінт, 2017. 450 с

Додаткова

1. Біржовий товарний ринок : навчальний посібник / М.О. Солодкий, В.О. Яворська. 2-е видання. К. : ЦП «Компрінт», 2017. 482 с. URL: <https://dglib.nubip.edu.ua/handle/123456789/4348>.

2. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність : навч. посібник. К.: Ліра-К, 2016. 540 с.

3. Солодкий М.О., Яворська В.О. Міжнародні біржові ринки : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М.О. Солодкого. Київ: Компрінт, 2019. 520 с.

4. Машлій Г., Сороківська О., Зяйлик М. Стан та тенденції розвитку біржової торгівлі на сучасному етапі. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2022. Вип. 2 (27). С. 72-84. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22mhbnse.pdf>.

5. Ніколайчук О.А. Сучасні трансформації глобальної біржової торгівлі. *Торгівля і ринок України*. 2022. № 2(52). С. 118-126. URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/2751/1/%D0%92%D0%B8%D0%BF.%20%E2%84%962%20%2852%29%202022.pdf#page=118>.

6. Березовська Л.О., Кириченко А.В. Державне регулювання біржового ринку капіталу в Україні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, червень 2021. №21(49). С. 4-9. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/view/3164/2891>.

7. Кустов В.П. Державне регулювання біржової діяльності в Україні. *Стратегічні пріоритети розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 14-15 травня 2020 р. / За заг. редакцією проф. Ткаченко А.М. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2020. С. 256-258. URL: https://zp.edu.ua/uploads/dept_s&r/2020/conf/1.1/zbirka_tez.pdf#page=256.

8. Стегней М.І., Михальчинець Г.Т. Загальні аспекти розвитку біржової діяльності в Україні. *Фінансове регулювання зрушень у економіці України*: збірник тез доповідей учасників VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, Мукачєво, 23 березня 2023 р. Мукачєво: Вид-во МДУ, 2023. С. 175-177. URL: http://dspace.s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9878/1/General%20_aspects_%20of_%20the%20_development_%20of_%20exchange%20_activity_%20in_%20Ukraine.pdf.

9. Пономарьова О.Б., Філіппова В.Д. Напрями вдосконалення державного регулювання біржової діяльності в умовах сучасного цифрового суспільства. *Економіко-правові та соціально-технічні напрями еволюції цифрового суспільства*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції: у 2 т. Том 1. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2022. С. 90-92.

10. Коломієць Н.О. Роль біржової діяльності в боротьбі з корупцією у фінансовій сфері. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 лют. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11922>.

11. Шевченко А.А., Кормільцева В.В. Хеджування біржової діяльності. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах*: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 2. С. 551-552.

Інформаційні ресурси

1. <https://www.ux.ua> – Українська біржа.
2. <https://www.nau.ua> – Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
3. <https://www.nssmc.gov.ua> – Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України.
4. <https://bank.gov.ua> – Офіційний сайт Національного банку України.
5. <https://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал.
6. <https://rada.gov.ua> – Офіційний веб-портал Верховної Ради України.
7. <http://www.mon.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.

1. Засновники та члени біржі. Їх права й обов'язки

Учасників біржових торгів умовно поділяють на такі групи:

- **засновники (члени біржі);**
- **учасники, що укладають угоди;**
- **учасники, що організовують укладання угод;**
- **учасники, що контролюють укладання угод;**
- **учасники, що спостерігають за веденням торгів.**

Наявність таких груп визначається правилами біржової торгівлі та правовим

статусом біржі.

На **державних (публічних) біржах** у біржовій залі можуть знаходитися

- члени біржі та їх представники;
- брокери або маклери, акредитовані на біржі;
- постійні та разові відвідувачі.

На закритих організаціях – **приватних біржах** – під час торгів мають право знаходитися:

- члени біржі та їх представники;
- брокери, акредитовані на біржі.

До однієї з основних груп належать **засновники**. Як свідчить зарубіжна практика, засновниками бірж впродовж всієї історії їх становлення були торгівельні та виробничі фірми, власники плантацій, фермери, власники елеваторів, холодильників, переробні підприємства, державні організації, сучасні транснаціональні корпорації, банки, інвестиційні фонди, холдинги та інші посередники товарного та фінансового ринку.

Згідно законодавства України **товарна біржа** створюється шляхом добровільного об'єднання зацікавлених юридичних та фізичних осіб, яким це не заборонено законом. Засновниками є члени ініціативної групи, що виступають організаторами її створення. Саме вони формують статутний фонд, виробляють Статут та Правила біржової торгівлі. Вступний внесок члена біржі, як правило, дорівнює ринковій вартості біржового місця, що визначається виходячи із попиту та пропозиції.

Фондову біржу можуть заснувати не менше двадцяти професійних учасників фондового ринку.

До групи, яка **організовує біржову торгівлю** належать:

- маклери або гоф-брокери, які ведуть торги;
- оператори, які реєструють укладені у біржовій «ямі» угоди;
- співробітники розрахункової (клірингової) палати;
- співробітники підрозділів біржі;
- юристи, клерки, помічники брокерів тощо.

Групу, що **контролює біржову торгівлю**, представляють:

- *представники державних органів, що контролюють ф'ючерсну торгівлю;*
- *члени біржового комітету, біржової ради, старший маклер тощо.*

До групи **спостерігачів** належать:

- *акредитовані представники преси;*
- *відвідувачі;*
- *гості.*

Члени бірж беруть участь у формуванні статутного капіталу біржі та розрахунково-клірингових палат, сплачують початкові та щорічні внески, мають право голосу при вирішенні основних питань щодо діяльності біржі, які вирішуються на загальних зборах.

На зарубіжних товарних біржах по-різному вирішується питання членства. Члени біржі, які мають право здійснювати на ній торговельні операції, поділяються на кілька категорій з різними правами й обов'язками. На біржах **США** розрізняють три категорії членства:

- **повні члени** з правом участі в усіх торговельних секціях (ямах, пітах);
- **неповні (асоційовані) члени**, які мають право торгівлі лише у конкретних торговельних секціях;
- **спеціальне членство** (членство за інтересами).

Банки, як правило, купують «місце» саме у валютній секції, тобто купують неповне членство.

Повні члени мають більше голосів для прийняття рішень на загальних зборах членів біржі.

Члени біржі мають місце, яке дає право самостійно, без посередників укласти біржові угоди. У біржовій залі це може бути окремий столик чи кабіна, обладнана телефоном, факсом, комп'ютером з виходом на електронне інформаційне табло. На електронних біржах таким місцем є комп'ютерний термінал члена біржі. Кожне місце має свій номер. Члени біржі, якщо це передбачено Правилами біржової торгівлі, мають право здавати його в оренду.

Згідно з американським законодавством повне членство переважно мають лише приватні особи, які отримують доступ (купують «місце») до всіх торговельних секцій біржі. Число повних членів обмежується розмірами

біржової зали.

Спеціальне членство або членство за інтересами мають, як правило, юридичні особи, які купують «торгівельні інтереси» і через довірених брокерів торгують лише тими ф'ючерсними контрактами, які їх цікавлять. Наприклад, у Чиказькій торговельній палаті члени категорії IDEM працюють лише з ф'ючерсами на індекси акцій, члени категорії COM торгують лише опціонами на ф'ючерси.

Отже, учасниками біржової торгівлі є як постійні члени біржі, так і тимчасові володарі прав на біржові місця. Саме вони мають право укладати угоди на ф'ючерсних біржах США.

Свої особливості має інститут біржового членства в Європі. Так, на біржах **Великобританії** розрізняють три категорії членства:

- *повне членство*;
- *асоційоване членство*;
- *місцеве членство*.

Особливістю *асоційованого членства* тут є відсутність права голосу в управлінні біржею та права укладання угод. Ці учасники лише сплачують за укладання угод менші за розміром комісійні повним членам. Натомість *місцеві члени* мають право укладати угоди для себе, а також за рахунок повних членів та інших місцевих членів, однак і вони не мають права голосу в управлінні біржею. Після біржової реформи, яка викликала настільки значні зміни у біржовій торгівлі, що їх почали називати «великим вибухом» (Big Bang), було дозволено членам біржі приймати участь у торгівлі як у ролі дилерів, так і брокерів, тобто здійснювати купівлю-продаж активів за власні та чужі кошти.

Франкфуртська біржа цінних паперів, на яку припадає 75 % обороту акцій Німеччини, серед засновників має 81 % банків, 10 % регіональних бірж, 9 % маклерів (біржових посередників). Члени цієї біржі поділяються на три категорії:

- банки;
- офіційні курсові маклери, які приймають замовлення на купівлю й продаж цінних паперів та визначають їхній курс;
- вільні маклери як посередники для тих банків, які не є членами біржі.

Членство на біржі надає певні права та накладає конкретні зобов'язання. До **найсуттєвіших прав** належать допуск до укладання біржових угод та зменшення комісійних за ними. Бути членом відомих світових ф'ючерсних та фондових бірж престижно. Отримання членства на біржі вимагає підтвердження високої фахової підготовки та компетенції.

Окремо виділяються *члени Розрахункової (клірингової) палати*. Це, зазвичай, юридичні особи – ТНК, торгові дома, фінансові інститути, брокерські фірми. Оскільки розрахункові палати є корпораціями (акціонерними товариствами), то вони виступають прихованими інвесторами. На різних біржах існують свої вимоги щодо членства у розрахункових палатах та на самій біржі. Трейдери, зазвичай, у палату не вступають, натомість члени палати зобов'язані мати декілька «місць» на біржі. Для членів біржі та палат встановлюються пільгові ставки торгових зборів.

Розрізняють також *орендарів біржових місць*. В останні роки кількість традиційних учасників ф'ючерсних бірж зменшилася, оскільки все більшої ваги набирають фінансові посередники. Такі тенденції спостерігаються на Лондонській біржі металів, Лондонській ф'ючерсній та опціонній біржі, де число членів, які торгують товарами, зменшується, а число банків, які укладають ф'ючерсні та опціонні контракти і фінансовими інструментами, збільшується.

До осіб, які бажають стати членами біржі, висуваються певні вимоги як щодо величини власного капіталу та платоспроможності, так і щодо моральних якостей фізичної особи або керівника корпорації тощо. Недостатньо мати кошти для купівлі місця на біржі, яке на зарубіжних провідних біржах коштує недешево (наприклад за останні п'ять років вартість місця на Нью-йоркській фондовій біржі (NYSE) коливалася від 280 до 350 тисяч доларів США), потрібно мати позитивний імідж на відповідному ринку, який підтверджується тим, що про майбутнього члена біржі дадуть виключно хороші відгуки два авторитетних члена біржі.

2. Учасники біржових сесій

Розглянемо окремо учасників біржової торгівлі товарних ф'ючерсних і фондових бірж.

Учасниками біржових операцій *міжнародних ф'ючерсних бірж*, які є їх засновниками, членами або клієнтами виступають:

> **як дилери** (фізичні особи або фірми, що займаються купівлею-продажем цінних паперів, валют, товарів, що діють від свого імені і за свій рахунок):

- *потужні трейдери – торговельні ТНК, що укладають угоди за власні кошти та від власного імені;*

- *промислові ТНК, що реалізують продукцію своїх підприємств;*

- *плантаційні фірми, об'єднання фермерів, великі землевласники;*

- *володарі елеваторів, холодильників, нафтових терміналів, газо- та трубопроводів тощо;*

- *переробні ТНК, які виступають покупцями сировини та продавцями продуктів її переробки;*

- *державні організації різних країн, які здійснюють формування стратегічних запасів сировини, державних резервів тощо;*

- *державні банки та організації, які торгують коштовними металами, камінням тощо.*

> **як брокери** (укладають угоди від імені та за кошти клієнтів або від власного імені за кошти клієнтів)

- *брокерські фірми та брокерські дома;*

- *комісійні фірми;*

- *агентські фірми.*

Учасників міжнародної біржової ф'ючерсної торгівлі поділяють на:

- *спекулянтів;*

- *арбітражерів;*

- *хеджерів.*

Спекулянти та їх різновид - *арбітражери*, які купують або продають ф'ючерсні контракти з метою отримання вигоди від різниці у цінах або гри на

тенденціях зміни ціни у майбутньому є *дилерами*.

Хеджери – це **брокери**, які виконують замовлення клієнтів щодо купівлі-продажу ф'ючерсних контрактів з метою цінового страхування їх позицій на реальних ринках.

Особливістю членства на **фондових та валютних біржах** є участь:

- інституційних інвесторів (інвестиційні фонди, фонди грошового ринку, спекулятивні та хеджеві фонди);
- професійних торговців цінними паперами;
- банків.

3. Біржові посередники. Сутність і види брокерської діяльності

Головною відмінністю дилерів та брокерів є те, що дилер – це посередник у широкому розумінні цього слова, він приймає участь у процесі укладання угод безпосередньо, вкладаючи власний капітал, приймаючи на себе всі ризики.

Брокер – це посередник у вузькому розумінні цього слова, він лише зводить продавців та покупців, отримуючи за це винагороду у вигляді комісійних.

Брокерська діяльність є основною у біржовій торгівлі. Для здійснення цієї діяльності брокер з клієнтом укладає договір на брокерське обслуговування. Брокер в угодах може виступати *від власного імені* – тоді він укладає з клієнтом **договір комісії**, або *від імені клієнта* – тоді він укладає **договір доручення**.

Для успішної роботи на біржі брокер повинен:

- досконало знати ринок даного біржового товару, постійно стежити за його кон'юнктурою;
- пройти процедуру акредитації на біржі, здати відповідні екзамени на предмет знання правил біржової торгівлі та ведення торгів;
- уміти працювати з клієнтами.

Брокер виконує такі функції:

- консультаційна робота;
- розміщення товарів у просторі та часі, іншими словами – дистрибуція;
- допомога в управлінні активами;

- надання послуг щодо купівлі та продажу активів;
- хеджування цінових та курсових ризиків (захист від можливих фінансових втрат у майбутньому).

Конкретизуємо ці функції брокера:

По-перше, при зустрічі з клієнтом брокер надає інформацію щодо цін на біржі та можливих напрямів їх змін, він же, як правило, радить, коли потрібно здійснювати ту чи іншу операцію. Особливо це важливо при відкритті хеджевих рахунків та спекулятивних позицій з ф'ючерсними контрактами, розрахованими на прогноз тенденції зміни ціни у майбутньому.

По-друге, під час торгівлі відбувається підбір конкретних продавців та покупців, (особливо це стосується ф'ючерсних контрактів, лише 1-2% від яких закінчується реальною поставкою-прийняттям біржового товару), тобто знаходження саме того покупця, якому цей товар є необхідним.

По-третє, брокер надає клієнтові допомогу в управлінні фінансовими та товарними активами, даючи змогу через укладання ф'ючерсних та опціонних контрактів хеджувати цінові та курсові ризики.

По-четверте, саме брокер через укладання строкових контрактів допомагає розмістити товар у просторі та часі.

Брокерські контори або фірми відкривають члени біржі, або існуюча брокерська фірма *купує місце на біржі*. Брокерська фірма створюється згідно законодавства тих країн, де вона реєструється. Як правило, це приватні фірми, партнерства, які за умови успішного ведення бізнесу перетворюються у корпорації (акціонерні товариства).

Штат фірми призначається засновниками, ними ж визначається перелік біржових активів, з якими планується укладання біржових контрактів. Брокери працюють з фірмою за контрактами, якщо інше не передбачене угодою між брокерською фірмою та членом біржі, що її заснував. Оплата послуг брокерів за посередництво і представництво інтересів клієнтів проводиться у вигляді винагороди, що її отримує брокерська фірма. Оплата за інші послуги здійснюється згідно правил біржової торгівлі та рішень біржового комітету.

Брокер покликаний допомогти своїм замовникам. Його ***головною метою*** є

розуміння цілей свого клієнта, діагностика потреб та цілей і пропозиція послуг, які ці цілі задовольняють. Таким чином, брокерська індустрія покликана забезпечити якість послуг і захистити фізичних та юридичних осіб від некваліфікованого втручання у їх діяльність. За свою роботу брокери отримують комісійні. Розмір цієї винагороди залежить від тієї вигоди, яку вони приносять клієнтові. У країнах ринкової економіки ця винагорода складає 24-25% від валового доходу за угодою. На міжнародних біржах розмір цієї винагороди визначається правилами біржової торгівлі і становить від 0,001% до 3% від суми угоди або визначену фіксовану суму, наприклад \$25 за опціон тощо.

Біржі та наглядові державні органи за біржовою діяльністю виробляють відповідні вимоги для брокерів, проводять ліцензійну роботу, сертифікацію брокерів.

Обов'язкова реєстрація поширюється на всі основні категорії учасників біржової торгівлі, а саме на:

- *брокерів* у торговельній «ямі», «рингу» (floor broker, ring broker);
- *комісіонерів* – представників комісійного дому (commission house) – фірми, що спеціалізується на виконанні доручень купівлі-продажу для клієнтів ф'ючерсної біржі, отримуючи за це комісійні;
- *асоційованих осіб* – службовців комісійних домів та агентів, які займаються пошуком клієнтів, здійснюють консультаційну роботу;
- *незалежних брокерів* (introducing broker), які приймають замовлення клієнтів на укладання угод, однак не ведуть розрахунків, передаючи їх службовцям комісійних домів;
- *консультантів з торгівлі ф'ючерсами* (commodity trading adviser);
- *операторів інвестиційних (хеджевих) фондів*, що спеціалізуються на торгівлі товарними ф'ючерсами (commodity fund).

Представники всіх названих категорій учасників мають свою саморегулюючу організацію – *Національну асоціацію ф'ючерсної торгівлі*, - яка взяла на себе виконання таких функцій:

- відбір фахівців з ф'ючерсної торгівлі для рекомендації у члени бірж;
- захист інтересів та прав клієнтів бірж;

■ контроль за брокерами та іншими учасниками торгівлі щодо виконання ними фінансових вимог (проведення таємних та комплексних ревізій всіх напрямів комерційної діяльності, пов'язаної з укладанням ф'ючерсних та опціонних контрактів);

■ формування професійних та кваліфікаційних вимог до керівників і фахівців (в Україні брокерську фірму на фондовому ринку мають право заснувати три сертифікованих торговці, фондову біржу – 20 сертифікованих торговців цінними паперами);

■ фінансові (торговець цінними паперами може провадити дилерську діяльність якщо має сплачений грошима статутний капітал у розмірі не менше ніж встановлено законодавством);

■ організаційно-технічні;

■ спеціальні.

Для здійснення успішної діяльності на біржовому ринку ***брокерська фірма повинна:***

■ визначити оптимальний рівень грошових коштів для початку функціонування, шляхи їх повернення та джерела поповнення;

■ визначити асортимент товарів та біржі, на яких може здійснюватися результативна торгівля;

■ провести маркетингове дослідження власних можливостей на ринку;

■ постійно проводити моніторинг ринку, вміти прогнозувати цінові тренди;

■ затвердити перелік питань, за якими можна кваліфіковано проводити консультаційну роботу та розміри плати за надання такого виду послуг.

Ефективною діяльністю брокерської фірми може бути за умови наявності постійних клієнтів, коли брокери досконало знають не лише їхній фінансовий стан, але і можуть прогнозувати майбутню діяльність. Тривала співпраця з клієнтом дає можливість отримувати від нього замовлення на купівлю-продаж за ринковими цінами, що надає значні переваги у порівнянні з лімітованими замовленнями, у яких чітко визначається рівень цін. Це можуть бути цінові обмеження або фіксація конкретних цін впродовж біржового дня, а саме: ціна закриття, мінімальна ціна дня для купівлі або максимальна ціна дня для продажу

ТОЩО.